

LINDA JOHNSEN este unul dintre cei mai populari autori contemporani pe teme legate de yoga și spiritualitate. A scris opt cărți și peste două sute de articole dedicate spiritualității și a ținut conferințe despre yoga, filosofia antică și gândirea orientală. A fost redactor consultant la revista *Yoga + Joyful Living*; interesante și revelatoare, articolele sale au apărut în numeroase reviste, jurnale și antologii. A vorbit la posturi de radio și de televiziune, iar prelegerile ei despre viața spirituală au fost primite cu entuziasm de public pe întregul teritoriu al Statelor Unite.

A obținut diploma de master în studii orientale și psihologie comparată de la Universitatea Scranton, în cadrul unui program inovator dedicat științei și filosofiei yoga. A urmat apoi studii postuniversitare în domeniul religiilor comparate, la Graduate Theological Union din Berkeley, California. Este recunoscută pentru dezvăluirea unor adevăruri fascinante despre tradițiile spirituale ale lumii, adevăruri pe care le cunosc doar savanți, dar pe care ea ni le explică într-un mod captivant și extraordinar de sugestiv.

an
eckhart
tolle
edition

An Eckhart Tolle Edition
www.eckharttolle.com

LINDA JOHNSEN

Maeștrii pierduți

Redescoperirea misticismului filosofilor din Grecia antică

Prefață de
Eckhart Tolle

Traducere din engleză de
Ioana-Gabriela Dumitrescu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

JOHNSON, LINDA

Maeștrii pierduți : redescoperirea misticismului filosofilor din Grecia antică / Linda Johnsen ; pref. de Eckhart Tolle ; trad. de Ioana-Gabriela Dumitrescu. - București : Curtea Veche Publishing, 2018

ISBN 978-606-44-0162-5

I. Tolle, Eckhart (pref.)

II. Dumitrescu, Ioana Gabriela (trad.)

141.33

Redactori: Ludovic-Ştefan Skultéty, Răzvan Andrei

Corector: Elena Tătaru

Tehnoredactor: Daniel Fulga

CURTEA VECHE PUBLISHING

str. Aurel Vlaicu nr. 35, București, 020091

redacție: 0744 55 47 63

distribuție: 021 260 22 87, 021 222 25 36, 0744 36 97 21

fax: 021 223 16 88

redactie@curteaveche.ro

comenzi@curteaveche.ro

www.curteaveche.ro

LINDA JOHNSEN

LOST MASTERS. REDISCOVERING THE MYSTICISM

OF THE ANCIENT GREEK PHILOSOPHERS

Copyright © 2006, 2016 by Linda Johnsen

First published in the United States of America by New World Library.

© CURTEA VECHE PUBLISHING, 2018

pentru prezentă ediție în limba română

ISBN 978-606-44-0162-5

CUPRINS

Prefață de Eckhart Tolle.	7
Cronologia maeștrilor pierduți	13
I. Lumina Occidentului	15
II. Religiile misterelor	21
III. Astămpărarea inimii sălbatică: ORFEU	33
IV. Pocalul Elenei: THALES	43
V. Colonia spirituală: PITAGORA	51
VI. Calea realității: PARMENIDE	63
VII. Cercetătorul sinelui: HERACLIT	73
VIII. Omul care a oprit vântul: EMPEDOCLE	81
IX. Atomii și vidul: DEMOCRIT	89
X. Omul care a pierdut un continent: PLATON.....	97
XI. „Al cărturilor părinte“: ARISTOTEL	117
XII. „Apollonios era ca soarele“: APOLLONIOS.....	129
XIII. Preotul de la Delfi: PLUTARH.....	143
XIV. De la singurătate la Singurătate: PLOTIN	163
XV. Lucrarea iluminării: IAMBlichos	183
XVI. Păstorul de oameni: HERMES TRISMEGISTOS ..	193
XVII. Lanțul de aur: PROCLOS	217
XVIII. Stingerea luminii	227
XIX. Legătura cu India	241
XX. Explorarea moștenirii noastre occidentale	255
Indice	267

ERA NOASTRĂ

- 1–98 d.H.: Apollonios din Tyana
- 45–120 d.H.: Plutarh
- 204–270 d.H.: Plotin
- 240–325 d.H.: Iamblichos
- 355–415 d.H.: Hypatia
- 391 d.H.: Patriarhul Teofil incendiază
Biblioteca din Alexandria
- 410–485 d.H.: Proclo
- 529 d.H.: Împăratul Iustinian închide
Academia din Atena
- Sfârșitul epocii elenistice

CAPITOLUL I
Lumina Occidentului

Nimeni nu îi mai citește pe grecii antici. În ultimul secol, savanții au reușit un lucru care ar fi fost de neînchipuit pentru orice om cu carte al vremurilor trecute: i-au făcut pe greci să fie *plictisitori*. Studentă fiind, am dormit pe toată durata cursului de Filosofie occidentală antică, detestându-l pe profesorul iezuit care îi lovea pe bobocii fără apărare ca mine cu dialogurile lui Platon și cu metafizica învechită a lui Aristotel.

Abia după câteva decenii mi-am dat seama că elinii nu sunt nici neinteresanți, nici irelevanți – mai mult, până în perioada modernă, Platon a fost recunoscut drept unul dintre cei mai mari mistici din istoria civilizației occidentale, iar Plotin (care a continuat tradiția lui Platon la Roma, cinci sute de ani mai târziu) a dominat secolele ca un gigant al spiritualității Vestului. Acești oameni nu au fost doar gânditori – erau considerați erudiți, transmițatori ai unei tradiții profunde și inspirate a intelepciunii, comparabilă cu moștenirea mistică a Indiei. Până în perioada Renașterii inclusiv, statutul de maeștri spirituali de prim rang al filosofilor Greciei antice era recunoscut pre tutindeni, atât în lumea creștină, cât și în cea musulmană.

Eu nu am avut prea multă răbdare cu grecii. Ca mulți copii ai anilor '60, am căutat iluminarea în *Upanișade*, și nu în *Enneadele* lui Plotin, am avut ca surse de inspirație *Ramayana* și *Mahabharata*, venite din India, și nu *Iliada* și *Odiseea* oferite de Grecia, iar când mi-am căutat eroii am privit înspre Krișna și Buddha în loc să-mi îndrept atenția către Homer sau Socrate. În comparație cu vizionarii hinduși și cu *siddha*-ii budiști, prealăudații greci păreau a fi de categorie ușoară.

Ironia face că tocmai cercetările mele dedicate Indiei m-au adus înapoi la Grecia. Am aflat că un mag elen pe nume Apollonios din Tyana a vizitat India în secolul I d.H. și că a ajuns până la noi o relatare destul de amănunțită a călătoriilor sale. Citind povestea lui Apollonios am trăit o experiență electrizantă, care mi-a dezvăluit legăturile uimitoare dintre culturile greacă, romană, egipteană, persană și indiană, conexiuni pe care cei mai mulți istorici moderni le trec cu vedere. Mi s-a trezit deodată interesul pentru gânditorii eleni: cum se face că multe dintre doctrinele și practicile lor religioase sunt atât de strâns corelate cu învățările înțeleptilor indieni? Avea dreptate Apollonios când susținea că grecii și-au învățat doctrinele de la egipteni, care, la rândul lor, le-au învățat din India?

M-am întors aşadar la greci, citind acele părți din opera lui Platon peste care profesorul iezuit de la facultate ne sfătuise să sărim. Bineînțeles, acolo era esența, spiritualitatea vie care îi îngrozește pe savanți de astăzi, dar care a fascinat cele mai strălucite minți ale Occidentului mai bine de un mileniu.

Am revenit la sursele prime, la istoricii greci precum Herodot, Diogene Laertios, Diodor din Sicilia și Plutarh, în încercarea de a afla ce spuneau anticii despre propria

tradiție înainte ca învățății moderni să o reinterpreteze. Eram tot mai uimită de cât de mult semăna lumea de mult apusă a Greciei cu India pe care o străbat eu astăzi, în care perspectiva străveche supraviețuiește în satele bengaleze, în cartierele din Varanasi și în pădurile de palmieri din Kerala. Practicile spirituale pe care le descria Plotin – poate cel mai mare dintre toți maeștrii elini – în *Enneade* sunt tot atât de vii în peșterile din Himalaya zilelor noastre, în care filosoful neoplatonic rămâne un necunoscut, pe căt sunt de muribunde în universitățile americane și europene unde, chipurile, se predă Plotin!

Ne surprinde să constatăm că practicanții de yoga de astăzi care îl citesc pe Plotin pot recunoaște imediat stările superioare de conștiință descrise de acesta, corelându-le punct cu punct cu nivelurile care duc la meditație, enumerate în *Yoga Sutra*, colecție de aforisme apărută în India în anul 200 î.H. și totuși savanții occidentali ignoră deseori tocmai acele pasaje! Ele reprezintă „contaminarea orientală“ a tradiției grecești pure, după cum susținea profesorul meu. și avea dreptate – putem identifica influențe orientale peste tot în cugetările eline.

Am fost atât de stupefiată de corelațiile dintre tradiția grecilor și cea yoghină, încât am început să le vorbesc tuturor cunoșcuților mei despre vechii înțelepți ai Occidentului. Prietenii se entuziasmau la fel de mult ca mine și îmi spuneau mereu: „Informațiile astăzi sunt extraordinare! Nu pot să cred că nu am auzit până acum nimic despre asta. Trebuie să scriu o carte.“ Așa a apărut cartea de față.

Îmi doresc foarte mult să vă fac și dumneavoastră cunoștință cu marii maeștri spirituali din trecutul nostru, „guru“ ai Occidentului ale căror tradiții au fost, din păcate, uitate. La fel ca înțelepții de pretutindeni, cu toții au povești de

viață remarcabile. Iar modurile specifice în care fiecare dintre ei abordează spiritualitatea vă vor aminti de tradiții hinduse, budiste, yoghine și tantrice asemănătoare. Firește, se deosebesc de guru indieni în multe privințe importante. India reprezenta o cultură mult mai veche și, de departe, mai sofisticată. Însă diferențele nu sunt chiar atât de mari pe cât v-ați putea închipui. „Religiile misterelor“, care au inspirat atât de mult civilizația greco-romană, aveau și ele legături evidente cu înțelepciunea Indiei, în special în ceea ce privește doctrinele karmei, reîncarnării și transcendenței spirituale.

ELENII

Dați-mi voie să vă spun mai întâi câteva cuvinte despre contextul temporal și spațial al acestei cărți. Epocile elenă și elenistică au fost perioade de uimitoare progrese intelectuale, fiind dominate de eleni, căci aşa își spuneau grecii. Epoca elenică începe în jurul anului 800 î.H., când se spune că poetul Homer a compus genialele sale epopei despre străvechii eroi greci care au construit Calul Troian, și se încheie în jurul anului 336 î.H., când Alexandru cel Mare (care l-a avut ca profesor pe Aristotel, la rândul său discipol al lui Platon) se năpustea pe scena lumii.

Epoca elenistică începe cu Alexandru, care a răspândit cultura grecilor în răsărit, până în Afganistan. Nu s-a oprit din cuceriri decât atunci când oamenii săi au refuzat să mai înainteze, recunoscând zădărnicia oricărei încercări de a cucerii India. Într-un anumit sens, această epocă se încheie în jurul anului 31 î.H., când ia naștere Imperiul Roman. Dintr-o altă perspectivă, ea continuă până în preajma anului 500 d.H., când cārmuitorii creștini au

închis academiile elenistice. Până atunci, majoritatea oamenilor educați scriau încă în elină, iar viziunea grecilor asupra lumii domina conștiința occidentală. În această carte vă voi prezenta câțiva dintre cei mai mari maeștri spirituali ai întregii perioade greco-romane, începând cu epoca elenică și până în secolul al VI-lea d.H.

Trebuie să știți că oamenii de știință, filosofii, artiștii și înțeleptii cunoscuți sub numele generic de „greci“ nu proveneau doar din Grecia. Unii dintre cei mai străluciți erau din Turcia sau Egipt, Italia sau Bulgaria, Sicilia ori Siria. „Grecia“ era pe atunci mai degrabă o atitudine decât un spațiu geografic.

Am convingerea că adăugarea perspectivei orientale la cunoștințele pe care noi, occidentalii, le avem despre cultura Greciei antice va îmbogăți substanțial înțelegerea rădăcinilor noastre spirituale. Mai întâi trebuie însă să știm care sunt aceste rădăcini. Revendicându-ne moștenirea Antichității europene, ne refacem legăturile cu spiritualitatea vie din inima civilizației noastre, o tradiție care ne transmite mai multe ca niciodată, acum când, copii de pripas ai mișcării New Age, suntem în căutarea experienței spirituale autentice.²

Consider că a venit timpul să îi readucem la viață pe maeștrii Greciei antice, să plecăm din nou urechea la înțelepciunea lor nepieritoare și să retrăim adevărurile eterne ale vieții spirituale active pe care o întruchipau.

² Curentul New Age, apărut în SUA în anii 1970 ca alternativă la societatea occidentală tradițională, este caracterizat de convingerea că omenirea ar urma să intre într-o nouă eră, de armonie și lumină, marcată de mutații psihice profunde. Doctrina sa se întemeiază pe spiritualitate, misticism, holism, milenarism. (N. trad.)

CAPITOLUL II

Religiile misterelor

Pe 21 septembrie 1962, Robert Paget și Keith Jones descoptereau intrarea în infern. Au găsit-o exact acolo unde autorii clasici greci și romani au spus mereu că se află, în zona vulcanică de pe coasta vestică a Italiei – în mod ironnic, nu departe de Vatican.

Foști ofițeri de marină, cei doi au coborât cu grija într-un pasaj ascuns sub complexul de temple antice de la Baiae. Fuseseră avertizați că ar putea fi uciși pe loc de gaze toxice, însă aerul era cât de cât respirabil. Au înaintat poticindu-se printr-un tunel îngust, descendant, lung de aproximativ 120 de metri, mărginit de firide în care preotescene din vechime așezau opaiete, până au ajuns la o „răscruce“ unde tunelul se despărțea în două galerii separate, o caracteristică importantă a infernului descris de textele antice. Temperatura resimțită, care crescuse pe măsură ce înaintau, era de 49 de grade Celsius. După încă 45 de metri, exploratorii au fost opriți brusc de bolborositol apelor vulcanice. Ajunseseră pe malul râului Styx.

În 1870, Heinrich Schliemann uimea lumea întreagă luând în serios legendele din *Iliada*, epopeea lui Homer, și urmând firul poveștii până la ruinele Troiei. Se presupunea

că Troia este un mit, nu o cetate reală care a controlat efectiv Hellespontul, locul unde Mediterana se întâlnește cu Marea Neagră. Acolo a dezgropat arheologul amator ceea ce mulți contemporani cred că a fost cetatea distrusă descrisă de Homer, care poate chiar a căzut pradă furiei născute din gelozie a lui Menelau și a lui Agamemnon cu mulți, mulți ani în urmă, aşa cum afirma poetul.

Totuși, chiar și lui Schliemann i-ar fi fost greu să-și imagineze că Hades – cavernă întunecată a împărăției morților, în care eroii lui Homer ajung în cele din urmă – ar putea exista cu adevărat. În *Odiseea*, însă, vrăjitoarea Circe descrie drumul pe mare către Hades folosind anumiți termeni geografici prea preciși ca să fie mitici, după părerea lui Robert Paget, care lua lucrurile *ad litteram*. Alți scriitori ai Antichității, precum Virgiliu și Pausanias, descriaseră locul ca și când ar fi fost un spațiu geografic real, iar Titus Livius menționa că nimeni altul decât sclipitorul Hannibal – generalul african care și-a condus armata peste Alpi pentru a-i ataca pe romani – și-a prezentat omagiile oracolului de acolo, cu mai bine de două mii două sute de ani în urmă. Lui Paget nu i s-a părut că acești autori clasici ar fi inventat. Cu un entuziasm inepuizabil și cu ceea ce până și prietenii lor au privit probabil drept o naivitate jenantă, Paget și Jones au urmat indiciile lăsate de scriitorii Antichității până la acea gaură în pământ din Câmpile Flegreei, aflate la sud-est de Roma.

În frenezia care a cuprins lumea arheologiei după descoperirea lui Paget și a lui Jones, experții au căzut de acord că acești doi exploratori găsiseră într-adevăr „Oracolul morților“, intrarea în infernal vizitat de eroi greci și romani precum Ulise și Enea, la începuturile tulburi ale istoriei europene. Deodată, nu mai părea atât de straniu faptul că poetul Virgiliu a descris infernul cu lux de amănunte

în *Eneida*. De bună seamă poposise acolo de multe ori – locuia la doar câțiva kilometri distanță.

„Hades“ rămâne una dintre cele mai enigmatische descoperiri arheologice ale secolului al XX-lea. Locul nu poate fi datat; trebuie să fi existat pe vremea lui Homer, din moment ce acesta descrie atât de precis altarul și împrejurimile, ceea ce sugerează că Hades datează cel puțin din anul 800 î.H. Dacă Ulise l-a vizitat cu adevărat, aşa cum susține Homer în *Odiseea*, înseamnă că există în perioada miceniană, poate chiar în anul 1200 î.H. Ar putea fi însă mult mai vechi – Paget presupunea că a fost realizat cândva în Epoca de piatră. Scopul său sacru este evident: prima porțiune a tunelului, cu lungimea de 125 de metri, este orientată direct spre răsărit în ziua solstițiului de vară. Sanctuarul interior, unde Ulise a vorbit cu sufletul înțeleptului Tiresias, este orientat spre apus.

Rămâne însă o enigmă cum s-a putut realiza Hades de la bun început. Este incredibil cum un pasaj subteran de 183 de metri se îndreaptă direct spre un râu cu ape cloicotitoare aflat la 45 de metri sub pământ, ca și când cei care l-au proiectat știau exact unde să găsească „râul Styx“. Nu s-au descoperit semne că lucrările ar fi început într-o altă direcție sau că s-ar fi făcut excavații de explorare: cei care au săpat sau au perforat acea rocă vulcanică dură știau precis încotro se îndreaptă. Inginerilor de astăzi le-ar fi greu să localizeze un izvor termal subteran cu atâtă precizie.

Realizarea acestei lumi subpământene este o minunătie. Forma și dimensiunile galeriilor au fost gândite cu o deosebită minuțiozitate, tunelurile având înălțimea de 1,83 metri și lățimea de 53 de centimetri. Sistemul de ventilație este destul de sofisticat, putând trece și astăzi de o inspecție tehnică. Temperatura și nivelul apei izvoarelor

termale de la baza complexului au rămas constante până în ziua în care Paget s-a strecut stângaci înăuntru, acestea fiind controlate încă de mecanismele făurite cu mii de ani în urmă.

Foarte multe mistere se întvârt și acum în jurul acestui Hades tăiat în piatră. Ceea ce știm sigur este că, la un moment dat, în timpul domniei lui Octavian Augustus, Marcus Agrippa (mâna dreaptă a împăratului) a fost trimis să închidă porțile infernului. La ordinul său, 538 de metri cubi de pământ au fost transportați manual în complex, pentru a umple galeria nordică. Cum prin tunelul îngust nu putea trece decât un om, probabil că întregul proces a durat ani de zile. Apoi s-au adus blocuri imense de piatră, lungi de 6 metri, care să acopere tunelul pe veci. Indiferent cine a vrut să blocheze intrarea în infern, este clar că și-a dorit *foarte* mult acest lucru. Un cutremur de pământ – probabil cruntul seism din anul 63 d.H. – a izolat parțial restul complexului, până când cei doi neobosiți ofițeri de marină au coborât acolo după aproape o mie nouă sute de ani.

În secolele care au urmat, un templu dedicat Minervei, zeița înțelepciunii, a continuat să funcționeze deasupra Oracolului morților, la suprafață, însă în cele din urmă sanctuarul subteran a fost uitat și Hades s-a pierdut printre umbrele mitologiei.

ORACOLUL MORȚILOR

Ce făceau oare anticii în acea ocnă săpată cu atâta grijă? Cercetătorii contemporani speculează că era vorba despre o afacere cu un imens succes, un fel de Disneyland cu spirit. Oracolele au o istorie îndelungată în lumea veche, iar

în bazinul mediteranean se găseau din plin. Și atunci, ca și acum, se puteau face bani de pe urma temerilor oamenilor, iar cei ce pretind că au cunoștințe supranaturale rareori duc lipsă de clienți gata să-i plătească.

Scenariul elaborat de cercetători ar putea fi formulat după cum urmează. Clienții care veneau la complexul de temple ce domina Golful Baiae erau însășimântați, confuzi, disperați sau pierduseră recent o persoană dragă. Unii aveau necazuri cu zeii, ca Ulise, alții aveau probleme cu rude puternice, cum a fost cazul lui Hercule, căruia unchiul său răzbunător i-a poruncit să prade acel loc. Enea, strămoșul legendar al romanilor, a fost trimis la oracol de famoasa sibila din Cumae, oraș aflat în apropiere, prezicătoarea primind cu siguranță un bacăș frumos în schimbul recomandării. Sibila i-a explicat că acela era singurul loc de pe pământ pe unde li se permitea celor vii să pătrundă în lumea de dincolo – desigur, cu condiția să aducă o ofrandă generoasă Persefonei, zeița aceluia sumbru tărâm subteran, precum și preoților și preoteseelor care o slujeau acolo. În infern, vizitatorii își puteau regăsi părinții sau soții decedați, puteau cere sfatul unui clarvăzător respectat din vremuri de demult și se puteau asigura că sufletul nu piere după moarte, chiar dacă acest lucru însemna că spiritele dăinuie în cavități subterane jilave și mohorâte.

Fiecare client nou postea și se ruga, veghind nopți la rând în templul din golf al cumplitei zeițe. I se strecurau droguri în băutură și, când mintea îi devenea suficient de permeabilă halucinațiilor, preoți în robe negre își trimiteau clientul înfricoșat pe corridorul întunecat care îl conducea către o întâlnire între patru ochi cu defunctul. Cu genunchii tremurând, vizitatorul cobora în măruntaiele pământului, însotit de efecte sonore adecvate (tipetele și